

PRIMA LECTURĂ

A Dramei „VLAICU VODĂ”

În ziua de 22 decembrie 1901, în „salonul” lui Petre Grădișteanu (din strada Dionisie Lupu), de față fiind, printre alții, Iacob Negruzzi, D. Ollănescu-Ascanio, Nerva Hodoș — Alexandru Davila și-a citit piesa *Vlaicu Vodă*. Impresia a fost dintre cele mai bune. În ziua următoare, fiind la Teatrul Național sedintă a Comitetului teatral, Grădișteanu, membru al Comitetului, a anunțat evenimentul: a apărut, a spus el, o „dramă bine încheiată, cu caractere sustinute, scrisă în versuri de o deosebită frumusețe”. Bucuroși de veste, membrii Comitetului (printre ei și I. L. Caragiale) s-au arătat dornici să cunoască mai repede piesa și astfel, la 27 decembrie 1901, A. Davila (cu domiciliul la hotel Metropol) a înaintat Teatrului Național manuscrisul dramei în cinci acte *Vlaicu Vodă*, însoțit de o cerere: „...vă rog să binevoiți a dispune înscrierea ei în repertoriul teatrului, precum și punerea ei în repetiție, în cazul când veți găsi că poate să se reprezinte pe scena Teatrului Național” (Arhivele Statului, București, Fondul *Teatrul Național*, dosarul 23/1901, f. 65). Chiar în ziua primirii manuscrisului, Ștefan Sibleanu, directorul general al teatrelor, a solicitat lui Petre Grădișteanu un referat scris asupra piesei. Referatul, care nu a întîrziat, conchide: „Teatrul Național a cărui menire este și de a pune în relief talentele autorilor noștri dramatice e dator să primească această piesă și să o pună imediat în repetiție, îngrijind de aproape decorurile, costumele și punerea ei în scenă, precum și distribuția rolurilor”.

Pentru ziua de 30 decembrie 1901, directorul de scenă C. I. Nottara a anunțat prima repetiție la *Vlaicu Vodă*.

Premiera s-a dat în seara de 12 februarie 1902. Sala teatrului nu a fost plină, de vreme ce „rețeta” nu s-a ridicat decît la 1297,30 de lei. Lipsa aceasta de interes se poate explica prin neîncrederea cu care era privită în acest timp, și nu numai la noi, „piesa istorică”, gen compromis oarecum din pricina puzderiei de așa-zise „drame istorice”, în imensa lor majoritate submediocre pledoarii naționaliste. Ignorînd faptul incontestabil că „adevărul istoric” poate fi un mij-

loc și nu un scop, dramaturgi improvizați se mulțumeau să dialogheze episoade din istorie, înfățișându-le „așa cum s-au petrecut”, disprețuind astfel legile dramaturgiei.

Cu atît mai mult a surprins drama lui Davila. Autorul, care împlinea în ziua premierei vîrsta de 40 de ani, a fost ovaționat.

Grăitoare este întîmplarea cu I. L. Caragiale. Deși, în calitate de membru al Comitetului teatral, marele dramaturg avea un loc rezervat în „loja oficială”, totuși, după obiceiul său, urmărea începutul spectacolului. „pe picior de ducă”, din fundul sălii. Încîntat însă de felul cum se desfășura acțiunea, s-a așezat mai întîi pe marginea fotoliului unde stătea regizorul Paul Gusty (care ne-a relatat întîmplarea), apoi a acceptat oferta unui plasator care i-a oferit un scaun. Caragiale (lucru rar) a stat pînă la sfîrșitul reprezentației, aplaudind cu foc. În seara aceea s-a legat strînsa prietenie dintre Caragiale și Davila.

Studiînd documentele, în special *Cronica* lui Șincai, Alexandru Davila s-a oprit la perioada scurtă a domniei în Muntenia (1360) a lui Vladislav al II-lea, din neamul Basarabilor, poreclit Vlaicu Vodă. Ca toate dramele istorice valoroase, apărute de-a lungul timpului în dramaturgia universală — lucrări care nu sînt doar simple reconstituiri dramatice — *Vlaicu Vodă* are numeroase referințe la oameni și întîmplări din vremea cînd lucrarea a fost scrisă „tema” piesei păstrîndu-și interesul: lupta românilor pentru independență.

Figura centrală — Vlaicu — e de o măreție fără seamăn în dramaturgia noastră istorică, cizelată cu un fin simț psihologic, în dubla sa ipostază de conducător de stat și de om, gata să se sacrifice pentru interesele patriei, pe care le pune mai presus oricărui altor năzuințe personale.

Comparînd pe *Vlaicu Vodă* cu puzderia de piese „istorice” care se remarcă de obicei printr-un retorism găunos, Pompiliu Eliade spunea, foarte nimerit, că Davila a „salvat patriotismul în teatru pentru că a știut să semene piesa cu înalte considerații sociale și filozofice”.

Ioan Massoff